

L'any passat, poc abans de Nadal, Julià Álvaro va enregistrar un vídeo en què demanava públicament que cap empresa no li enviara cap regal per la seua condició de secretari autonòmic de Medi Ambient i Canvi Climàtic. En concret, instava “totes les empreses que vulguen fer-me algun regal” a dedicar els seus diners “a pagar tots els impostos que han de pagar”. “El millor regal que podria tenir seria que, a curt termini, desaparegueren els paradisos fiscals i les sicavs”, afirmava com a colofó.

Álvaro no vol regals, però li agrada fer-ne. Així, els cinc milions de valencians seran obsequiats properament amb una norma, patrocinada per ell, que pot canviar la seua vida quotidiana. Es tracta del projecte de llei “de protecció addicional del medi ambient per a la prevenció de l’abandonament de residus d’envasos mitjançant la implantació d’un sistema de dipòsit, devolució i retorn (SDDR) a la Comunitat Valenciana”, que el PSPV-PSOE, Compromís i Podem preveuen

Les càbales del Botànic

El sistema de dipòsit, devolució i retorn (SDDR) que el Govern valencià podria implantar a partir del 2018 està envoltat de polèmica. El projecte de llei preveu que el consumidor abone 10 cèntims per cada envàs, una quantitat que només recuperarà si el retorna en bon estat. La fórmula no agrada als ecologistes ni a les superfícies comercials, i encara pitjor, genera molts dubtes al si del Consell.

Reportatge de Víctor Maceda

la Generalitat Valenciana siga capdavantera i que guie la resta.

Hi està entestat. No el preocupa el malestar que la idea ha generat entre els mitjans i els grans comerciants, o entre els mateixos ecologistes, que hi veuen un pedaç poc eficient. La determinació és gran, i per aquesta raó, el proppassat 29 de novembre va organitzar la jornada "Tornar el casc 2.0", a què van assistir el president de la Generalitat, Ximo Puig, la vice-presidenta, Mónica Oltra, i l'alcalde de València, Joan Ribó, a més de diversos especialistes. Va haver-hi poques veus crítiques. La majoria de ponents van lloar les bondats del sistema.

No obstant això, durant la seua intervenció inaugural, Puig va advocar per "conjuguar tots els interessos" i va remarcar que el Govern valencià no escolliria el camí de la "imposició", precisament allò que molts dels sectors implicats retreuen a Álvaro. Puig no va referir-se en cap moment a les màquines en qüestió, i dos dies després, als passadissos de les Corts, va apostar de nou pel "diàleg", un "senyal d'identitat" del seu executiu. I és que l'SDDR cada cop suscita més dubtes al si del Consell.

"Tenim enquestes segons les quals el 80% dels valencians veuen l'SDDR amb bons ulls, o siga que no sols no ens restarà vots, sinó que ens atorgarà reconeixement ciutadà", explica Julià Álvaro, qui recorda que aquest sistema formava part del programa electoral de Compromís, la coalició a què pertany. "És un projecte en positiu, un vector de canvi, i serà una realitat el 2018. Estem convençuts que ho farem bé, no serà cap desastre", afegeix el secretari autonòmic. "No resulta just que els ciutadans paguen tres vegades per la gestió dels envasos", sentència, "aquesta responsabilitat ha de recaure, tal com recull la llei, sobre els productors".

Una gota a l'oceà?

"Ja n'hi ha prou de lamentar-nos pel planeta que deixarem als nostres fills; ha arribat l'hora d'actuar, d'adoptar mesures concretes. A més, l'SDDR farà que els carrers estiguen més nets, i això també significarà orgull de país", pronostica Álvaro. "El 4% dels oceans ja són una illa de plàstic immensa", es planya.

En canvi, l'aplicació del sistema no entusiasma els mateixos ecologistes. Eva Tudela, la presidenta d'Acció Ecologista Agró, opina que la futura norma "no va

al moll de l'ós, perquè no fomenta la reducció de residus a través de la reutilització o la compra a granel, cosa que permetria una caiguda de l'ús del plàstic". Per a ella, "més aviat sembla una llei per a la neteja dels carrers i dels boscos", i no confia gaire en l'èxit de la seua aplicació: "Si fóra d'abast estatal, potser funcionaria bé, però que siga d'àmbit autonòmic encara ho complica més. Pense que la societat valenciana no està prou preparada".

Després de molts anys somiant una situació com la present, amb un partit ecologista a la Conselleria, a Tudela li sobta la defensa de l'SDDR "amb capa i espasa, com si res no importara més". "M'entristeix molt que, en l'any i mig del nou Govern, l'única proposta seriosa en matèria ambiental haja sigut una iniciativa tan poc ambiciosa com aquesta", conclou, "que a més, tractant-se de residus, és completament insuficient".

"Al conjunt de l'Estat, l'any 2015, Ecoembes va reciclar 1,3 milions de tones d'envasos lleugers, i el sistema SDDR, per les seues característiques, tan sols estaria en condicions d'admetre'n 330.000 tones. El milió restant, caldria continuar reciclant-lo a través del contenidor groc, amb la confusió que això provocaria", explica Juan Ramón Meléndez Agudín, gerent de relacions institucionals d'aquesta entitat sense ànim de lucre integrada per envasadors, fabricants i recuperadors. Mentre l'organització assegura que al País Valencià la taxa de reciclatge se situa en el 74,8%, la Conselleria rebaixa la xifra per sota del 25% i acusa Ecoembes de pressionar la ciutadania –a través dels mitjans de comunicació, on insereix publicitat abundant– per tal d'imposar els seus criteris. Ecoembes, creada el 1996, mou al voltant de 400 milions d'euros anuals.

"Financem els ajuntaments perquè instal·len els contenidors, però són ells els qui decideixen quants volen posar-ne i els qui se n'encarreguen de la recollida. Després, nosaltres contrastem les dades que ens faciliten amb les dels recicladors", apunta Juan Ramón Meléndez, que lloa la "senzillesa i comoditat" d'aquesta "col·laboració público-privada". Coincideix amb Álvaro que es pot reciclar "més i millor", per bé que no considera que l'SDDR siga la solució: "No té cap sentit. És com tenir un ferit al llit de l'hospital i dedicar-se a pintar-li les ungles".

aprovar en els pròxims mesos. Álvaro hi ha invertit tants esforços –en un any i mig, ha presidit més d'una setantena de reunions– que fins i tot ha eclipsat la consellera del ram, Elena Cebrián. A la història política valenciana no es coneix cap altre secretari autonòmic amb una ascendència tan gran al si de la seua conselleria.

L'aplicació de l'SDDR podria iniciar-se el 2018, l'any anterior de les eleccions que dictaminaran si el Govern del Botànic té continuïtat o no. L'impacte de la mesura no seria minso: el consumidor pagaria 10 cèntims per cada envàs de llauna, plàstic, vidre o bric que continuara aigua, suc, refresc o cervesa, uns diners que tan sols recuperaria en cas de retornar-lo en bon estat a les màquines habilitades als supermercats i els hipermercats, o també, lliurant-los en mà als petits comerços –bars inclosos– que s'hi vulguen adherir. Encara que Catalunya, les illes Balears, les illes Canàries i Navarra estudien la implantació d'aquest sistema, en tots els casos van unes passes per darrere. De fet, Álvaro desitja que

➔ UN PERIODISTA RECICLAT COM A POLÍTIC

“Vaig passar molts anys en guaret a Canal 9 i ara dispose de prou energia per recuperar el temps perdut”, afirma Julià Álvaro, que entenia el periodisme com una manera de “millorar el món”. Les dues dècades que va passar a RTVV, però, van significar un bany de realitat. Va capitanejar la lluita d’una petita part dels treballadors contra la manipulació informativa, raó per la qual fou relegat a la secció d’esports, i va decidir “dimitir” de la professió. L’ERO decretat per Alberto Fabra va foragitar-lo definitivament de l’ens públic l’any 2013.

Encara que tan sols havia votat Els Verds ocasionalment, en algunes eleccions europees, el 2011 va sentir-se atret per l’ideari de la Fundació Equo, que esdevindria el germen del partit homònim, liderat per l’ex-director de Greenpeace Espanya, Juan López de Uralde. Al País Valencià, Els Verds – Esquerra Ecologista, una de les tres potes de la coalició Compromís, va optar per mancomunar esforços amb Equo i va passar a convertir-se en Verds-Equo. Des del 2014, Álvaro n’és el coportaveu.

I és que la seua irrupció en política ha estat meteòrica. Malgrat no atresorar experiència en el món de l’ecologisme, va presentar-se a les primàries que havien de designar la llista de Compromís als comicis europeus del 2014, per bé que sense èxit. Del col·lectiu local de Bétera, a què pertany, va allunyar-se de seguida. Tan sols va tenir-hi relació uns pocs mesos, a cavall entre 2013 i 2014.

Amb vista a les eleccions valencianes del 2015, va presentar-se de nou a les primàries, però també sense sort. La militància va situar Juan Ponce –qui ja exercia com a diputat– en el lloc d’eixida reservat als Verds, mentre relegava Álvaro al lloc 18è de la llista per València. En aquesta demarcació, Compromís va obtenir-hi 10 escons, però les opcions d’Álvaro no van esgotar-se ací.

Les negociacions del nou Govern van atorgar a Verds-Equo la capacitat de designar el titular de la Conselleria d’Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, una cursa interna en què Álvaro no va tenir competidor. Tanmateix, l’objectiu de la paritat va desplaçar-lo *in extremis* del Consell, on la formació ecologista va situar finalment la independent Elena Cebrián. Julià Álvaro, això sí, va assumir una de les dues secretaries autonòmiques del departament.

MIGUEL LORENZO

→ L’altre sector implicat, el del vidre, tampoc vol sentir-ne a parlar. José Manuel Núñez-Lagos, director general d’Ecovidrio, destaca que ja hi ha l’“hàbit consolidat” de dipositar aquest material en el contenidor verd. “Tenim una taxa de reciclatge superior al 70%. Les màquines de retorn podrien haver resultat interessants ara fa 20 anys, quan van generalitzar-se els contenidors, però ara causarien una gran confusió: quins envasos han de reciclar-se d’una manera i quins s’han de reciclar d’una altra?”, es pregunta Núñez-Lagos. “L’SDDR augmentaria el preu de la cistella de la compra i desincentivaria el reciclatge dels envasos pels quals no s’hauria pagat un dipòsit”, exposa. Un de cada dos envasos de vidre no formarien part d’aquest sistema innovador.

Els brics de llet i les ampolles d’oli i de vinagre, tampoc no hi tindrien cabuda. Ni els envasos de gel i de xampú, o els esprais de tota mena. Els diversos tipus de potets –inclosos els de les salses i els iogurts– i les bosses de qualsevol mida, en quedarien igualment exclosos. La mesura s’adreçaria únicament a alguns tipus de begudes, però milloraria notablement la qualitat del material reciclat.

En conjunt, l’Estat espanyol genera al voltant de 21 milions de tones de residus anuals. Alguns experts consultats per aquest setmanari coincideixen a assenyalar que la petjada dels envasos que

MIGUEL LORENZO

acceptaria l’SDDR valencià –unes 30.000 tones anuals– és molt inferior a la dels residus orgànics –que exigeixen una elevada utilització de gas metà, altament contaminant– o la dels purins, que infecten els aqüífers.

L’espurna i l’esclatxa

Carles Arnal exercia com a assessor de Julià Álvaro quan l’octubre del 2015 va entrevistar-se –en una cafeteria pròxima a la Conselleria– amb una delegació de l’associació Retorna, nascuda ara fa sis anys i que aixopluga empreses de reciclatge, ONG relacionades amb el medi ambient, sindicats i associacions de consumidors. Entre els seus objectius principals hi ha la instauració del sistema

MICHEL LORENZO

1. Segons Julià Álvaro, el secretari autonòmic, el 80% dels ciutadans valencians volen l'SDDR.
2. Eva Tudela, presidenta d'Acció Ecologista Agró, lamenta que el nou sistema no va "al moll de l'ós".
3. Carles Arnal, ànima de Verds-Equo.
4. José Manuel Felisi, portaveu de medi ambient de Cavecova, la confederació veïnal valenciana.

MICHEL LORENZO

pel sistema mateix, que "no costarà diners als ciutadans".

De la seua reunió amb Retorna, Arnal va eixir amb la convicció que calia aplicar aquell model. "A llarg termini, la meta passa per la recollida selectiva, porta a porta, però l'SDDR em sembla una bona solució parcial", observa, "perquè no sols afavoreix la selecció de residus i el seu tractament posterior, sinó que millora la neteja del nostre entorn". L'únic inconvenient que hi percep té a veure amb la incomoditat que l'emmagatzematge d'envasos pot representar per als petits comerços que vulguen adherir-s'hi, però alhora, hi troba contraprestacions: "Si els comerços de barri s'erigeixen en punts de recollida, podrien experimentar una certa revitalització".

Els comerciants no són els únics que poden tenir problemes d'espai. Com que els envasos s'han de retornar en condicions òptimes perquè la màquina pugua classificar-los i llegir-ne els codis de barres, els consumidors no podrien aixafar-los, rebregar-los ni plegar-los, amb les dificultats que això podria comportar en habitatges de dimensió reduïda, que acostumen a ser els més modestos. La visita al comerç, per tant, hauria de ser pràcticament diària, i la màquina –o el botiguer– expediria un tiquet per la quantitat corresponent. A canvi dels diners físics, doncs, hi hauria una mena de *tiquet descompte* per a la següent compra.

"És clar que hi ha un risc, però és un risc assumible", diu Arnal, que anhela un País Valencià "exemplar" en matèria ambiental. "Si la llei s'aprova, l'SDDR hauria d'estar en marxa el 2018, i si finalment no és així, com a mínim haurà quedat clar que Ecoembes pot reciclar molt més que no ho fa ara, i els ajuntaments n'eixiran beneficiats". En efecte, l'entitat ha presentat un pla segons el qual els municipis valencians podrien multiplicar per cinc els seus ingressos actuals en concepte de tractament de residus.

El títol de la jornada "Tornar el casc 2.0" i els arguments de la Conselleria in-

cideixen en la recuperació del vell costum de tornar l'envàs a canvi d'un petit dipòsit que s'ha abonat amb anterioritat. En realitat, però, ara aquell envàs no es reutilitzarà, sinó que es reciclarà. I en el cas alemany, el 100% dels residus recollits mitjançant l'SDDR es reciclen a la Xina, malgrat que la legislació recomana el reciclatge al lloc més proper possible. Per això els ecologistes demanen més campanyes de sensibilització en favor d'un consum responsable, i que la pressió es trasllade als supermercats i els hipermercats, per tal que redueixquen al màxim el consum de plàstic.

"Estic d'acord que és molt millor reutilitzar que no reciclar, però és millor reciclar que no veure els envasos als abocadors, les platges, les cunetes o les ciutats", es defensa Julià Álvaro. "Tothom prendrà consciència que qui contamina, paga, i ja no serà fàcil veure un envàs per terra", diu, "o és que hi ha moltes monedes de 10 cèntims pel carrer?". La possibilitat que el nou sistema fomenta la mendicitat o l'enginy –els envasos dels territoris fronterers podran bescanviar-se a les màquines valencianes– no preocupa Álvaro, que anuncia mecanismes a fi d'evitar-ho. De moment, però, l'article 4 del projecte de llei només explicita que "no es podran retornar a un mateix comerciant o establiment, per a la seua recepció manual, més de 20 envasos per persona i dia". No s'especifica el nombre màxim d'envasos que podran lliurar-se mecànicament.

"No és just traslladar el problema dels residus a la part més feble de l'equació", es queixa José Manuel Felisi, portaveu de medi ambient de la Con- →

EL 100% DELS RESIDUS QUE ALEMANYA RECULL MITJANÇANT L'SDDR ES RECICLEN DESPRÉS A LA XINA

EFE

ISAAC BUJ

MIGUEL LORENZO

1. José Manuel Núñez-Lagos, director general d'Ecovidrio, opina que el reciclatge de vidre ja és un "hàbit consolidat" i que l'SDDR introdueix "confusió".
2. Josep Lluís Aguiló assegura que "a les Illes, el rebuig a l'SDDR és total, del comerç més petit al més gran".
3. Pedro Reig, president d'Asucova, afirma que "calia haver constituït una mesa de diàleg multilateral".
4. Juan Ramón Meléndez Agudín, d'Ecoembes.

par el sistema es troba en fase embrionària, i més tard hauran de ser els tres consells insulars –els qui tenen la competència sobre residus– els qui l'implanten o no. "A València van molt llançats!", exclama una font governamental a aquest setmanari.

Una il·lusió que contrasta amb la por que envaeix molts empresaris dels supermercats. "Por" és justament la paraula que fa servir Josep Lluís Aguiló, conseller delegat de la cadena Hiper Centro, un negoci familiar illenc que ja compta una trentena de centres i ocupa un miler de persones.

"Molts supermercats no tenim espai suficient per implantar un sistema així, que ha d'estar bastant allunyat de la zona de compra, perquè no podem oblidar que es tracta de residus", subratlla Aguiló. "A les Illes el rebuig a l'SDDR és total, des del comerç més petit al més gran. A més, cal tenir en compte que reben 13 milions de visitants l'any, la majoria dels quals només s'hi estan pocs dies... Faran ús del sistema o se'n desentendran per complet? On aniran a parar els envasos que consumeixin?"

Aguiló considera que la mesura és "molt perniciosa per a la butxaca del ciutadà del botiguer, provocarà una *superinflació* i només beneficiarà els fabricants de les màquines". "Em tranquil·litza saber que el sistema s'aplicarà primer a València", es felicita, convençut com està que seria un fracàs.

Una calma que no transmet Pedro Reig, el president de l'Associació de Supermercats de la Comunitat Valenciana (Asucova), on Mercadona, Consum i Más y Más, principalment, defensen els seus interessos. "El diàleg continua obert, el mes de gener ens reunirem novament amb Julià Álvaro i Joan Piquer [director general de Canvi Climàtic i Qualitat Ambiental], però pensem que caldria haver constituït una mesa de negociació multilateral, per comptes de reunir-se amb els sectors implicats per separat". Reig qualifica de "precipitat" el projecte de llei i ensuma que Álvaro

→ federació d'Associacions de Veïns de la Comunitat Valenciana (Cavecova). Amb tot, creu que els ciutadans podrien adaptar-s'hi amb facilitat: "La moneda que posem per agafar un carret ja funciona com a dipòsit, i en aquest cas, serviria perquè tothom es conscienciara del valor que tenen els residus". Felisi saluda "l'actitud proactiva del Govern valencià" però demana més dades "sobre el cost que tindrà tot el procés". "Les qüestions econòmiques no estan resoltes", adverteix, "no sabem qui finançarà les màquines ni qui s'encarregarà de la valorització del material".

Sobre les màquines, Álvaro informa que estaran obligats a instal·lar-ne "els supermercats i hipermercats". Rumia que el cost de cada aparell anirà pels volts dels 15.000 euros i garanteix llibertat a l'hora d'escollir-ne una. "D'empreses que en fabriquen, n'hi ha a Vila-real, Catalunya, Madrid, Suècia, Noruega... Cada comerç podrà escollir la que li vinga de gust". Ecoembes i Ecovidrio denuncien "pressions" dels fabricants a través de Retorna, per tal que l'SDDR penetre per l'esclatxa oberta al País Valencià.

A l'aguait

Si les màquines arribaren als comerços valencians i el sistema reeixira, podria estendre's a les illes Balears, Catalunya, Navarra i Canàries. L'Ajuntament de Cadaquès (Alt Empordà) ja l'ha posat en pràctica, i la Generalitat catalana està a punt de conèixer els resultats d'un estudi de viabilitat en què ha invertit 61.400 euros.

"A Catalunya estan fent les coses com cal", assevera Juan Ramón Meléndez en nom d'Ecoembes. "A València ni tan sols han encarregat un estudi tan elemental com aquest. Volen fer veure que amb l'SDDR s'acabaran els abocadors i que els carrers estaran nets com una patena... No es pot enganyar la gent d'aquesta manera!".

A les Illes la visió dels consellers implicats en la matèria és radicalment diferent. El titular de Treball, Comerç i Indústria, el socialista Iago Negueruela, no es mostra gaire predisposat, mentre que el titular de Medi Ambient, Agricultura i Pesca, el nacionalista Vicenç Vidal, es mostra molt receptiu. El projecte de llei que hauria de desenvolupar

Així funciona el sistema SDDR

➔ PRODUCTOR

Per cada envàs que el productor posa al mercat, fa una aportació **al gestor** del sistema. En concret, **li paga 10 cèntims** per cadascun dels envasos (aigua, suc, refrescos i cervesa en llauna, plàstic, vidre i bric). Alhora, **cobra al comerç 10 cèntims** per cada envàs. És qui fa rodar la cadena i qui primer salda el seu compte negatiu.

➔ GESTOR DEL SISTEMA

Articulat al voltant de **Vaersa**, empresa pública de la Generalitat Valenciana, serà l'encarregat de **supervisar** el funcionament correcte del sistema. Actua en el primer

moment de la cadena (quan el productor li abona els 10 cèntims per cada envàs que posa en circulació) i al final (quan transfreix al comerciant la quantitat corresponent). La resta d'agents implicats podran formar-ne part per controlar el procés i fer suggeriments, si així ho volen.

➔ CIUTADÀ

Després de consumir-ne el líquid, **si retorna l'envàs en perfectes condicions** (íntegre, net i sense haver-lo aixafat, perquè s'ha de poder llegir el codi de barres), **recupera els 10 cèntims**. Si no, es queda sense.

➔ COMERCIANT

Quan el comerç ven un envàs, rep **10 cèntims de part del comprador**. Un cop aquest els recupera, el comerciant continua en números rojos, perquè prèviament també n'ha aportat 10 al productor. **El gestor del sistema li abonarà una quantitat** encara sense especificar (s'especula que podria ser entre 12 i 14 cèntims) **amb la qual s'estima que guanyarà de 2 a 4 cèntims per la gestió feta**.

D'on eixirà la diferència que obtindrà el comerciant?

1. La taxa de "punt verd" que el productor abona a Ecoembes per cada envàs, la pagarà al gestor del sistema.
2. El gestor del sistema ingressarà uns 12 milions d'euros anuals (segons els càlculs de la Generalitat Valenciana) pel material que es reciclarà.
3. La Conselleria preveu que, amb l'SDDR, l'índex de recuperació serà del 90%. El 10% restant (a raó de 10 cèntims per cada envàs) també alimentarà el sistema.

"està disposat a flexibilitzar les formes, però no el fons".

"Preferim la voluntarietat a l'obligatorietat. No contemplem que se'ns obligue a instal·lar les màquines de recollida d'envasos, però si finalment s'aprova la llei, estudiarem cada cas detalladament. Les màquines exigeixen un manteniment, una neteja, una tasca de suport al client... I això són costos per als comerços", avisa Reig. "L'SDDR no és la solució. Resultaria bastant traumàtic per als supermercats i per als consumidors", proclama.

"En absolut, ningú no ha de patir", respon Álvaro. "Tots els agents que vulguen podran prendre part del gestor del sistema, controlar-lo de prop i fer-hi suggeriments. El projecte de llei està molt ben elaborat: se sintetitza en 16 pàgines, però al darrere en té més de 1.400. Dubte que n'hi haja molts de tan treballats".

Ximo Puig, però, no es mostra tan exultant. Quan li parlen de les sigles SDDR, automàticament pronuncia l'expressió "sense imposicions". Dues paraules que, a Pedro Reig, el fan sentir-se "molt més tranquil", però que podrien derivar en la primera crisi seriosa del Govern del Botànic. Perquè a Álvaro no sols li fa costat la consellera, Elena Cebrián, que malgrat tot ha preferit la discreció, i en aquest debat, s'ha quedat en un segon pla. El secretari autonòmic de Medi Ambient i Canvi Climàtic també té el suport decidit de la vice-presidenta, Mónica Oltra, i de l'alcalde de València, Joan Ribó, un ecologista convençut, profundament practicant.

La simpatia que tant Iniciativa del Poble Valencià com Verds-Equo senten pel projecte de llei és patent, però al si del Bloc Nacionalista Valencià, la tercera pota de Compromís, l'aprovació definiti-

va pot generar més dubtes. La seua condició de formació més moderada, acostada al moviment botiguier, els pot dur a repensar la conveniència d'una mesura que, posada en pràctica a pocs mesos de les eleccions, podria significar l'obertura de la capsa de Pandora. La patronal empresarial també s'hi ha posicionat en contra, les associacions de consumidors guarden un silenci sepulcral i el PPCV, com és natural, també està a l'aguait. La presidenta dels populars, Isabel Bonig, ja ha acusat el Consell de fomentar la "inseguretat jurídica".

Si la posada en funcionament del sistema SDDR resultara problemàtica o els ciutadans no el feren seu, Bonig podria anunciar la derogació de la llei i la retirada de les màquines en cas que, l'any 2019, el seu partit accedira al poder. El lema de campanya ben bé podria ser "Reciclem el Botànic". ●